

Zaaknummer : 00545796
Ons Kenmerk : ODH-2019-00123850
Datum : 07 FEB 2020

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 22 februari 2019 hebben wij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming ontvangen. De aanvraag is ingediend namens Poort6 en heeft betrekking op het project 'Planbied: Complex 505 en 508, Gorinchem', gelegen te gemeente Gorinchem. De werkzaamheden betreffen de voorgenomen sloop van in totaal 90 eengezinswoningen verdeeld over de woningen aan de Van Zomerenlaan 1-75, D.F. Pauwstraat 2-52 en D.F. Pauwstraat 3-53. Daarnaast bestaan de werkzaamheden uit het verwijderen van aanwezig groen in de tuinen en het realiseren van nieuwbouwwoningen ter plaatse. De aanvraag ziet op de aanwezigheid van individuen en verblijf- en /of voortplantingsplaatsen van de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten of rustplaatsen of het wegnemen van nesten van de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.1, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het storen van de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 september 2019 tot en met 1 september 2024.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Poort6;
- II. de voorschriften 1 tot en met 30 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag van februari 2019 en de aanvullende gegevens 17 en 19 juni 2019, 23 oktober 2019 en 18 december 2019 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is van het moment van bekendmaking van dit besluit tot en met 1 september 2024.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a de start van de werkzaamheden schriftelijk te melden;
 - b het ecologisch werkprotocol op te sturen;
 - c het aanbrengen van de tijdelijke voorzieningen uiterlijk een week voorafgaand aan het plaatsen schriftelijk te melden;
 - d het aanbrengen van de permanente voorzieningen uiterlijk een week voorafgaand aan het plaatsen schriftelijk te melden;
 - e eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering een week van te voren schriftelijk te melden;
 - f de beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van te voren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van flora en fauna.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het activiteitenplan. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, waarin in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
 - a de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c de uit te voeren werkzaamheden;
 - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en een logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn. Voorgenoemde documenten dienen op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een ter zake ecologisch deskundige¹ op het gebied van vleermuizen, gierzwaluw en de huismus.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de flora en fauna, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Hij/zij is als ecooloog of adviseur/specialist ecologie werkzaam voor een (semi)overheidsinstantie zoals het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, provincies, waterschappen, hoogheemraadschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en drinkwaterbedrijven
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van desbetreffende beschermde soorten.

- 5 De ontheffinghouder dient, met in achtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 5 van het rapport 'Activiteitenplan huismus, gierzwaluw en vleermuizen. In het kader van de Wet natuurbescherming' van 22 februari 2019 en de aanvullende informatie die is verkregen op 23 oktober 2019 vanuit de zienswijze in de notitie 'Reactie Concept Afwijzing Ontheffing Wet natuurbescherming Plangebied: Van Zomerendaal 1-75, DF Pauwstraat 2-53, 3-53 te Gorinchem' en de aanvullende zienswijze in 'Notitie mogelijke herstelopties om tot een positief ontheffingsbesluit te kunnen komen' van 18 december 2019.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 genoemde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Uiterlijk drie maanden voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Haaglanden te worden overgelegd, e-mailadres vergunningen@odh.nl.

Specifieke voorschriften

Gierzwaluw

- 8 De tijdelijke nestkasten moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de nestkasten minimaal eens per jaar door een ter zake ecologisch deskundige (zie vs. 4) gecontroleerd dienen te worden op de functionaliteit en dat - indien nodig - de functionaliteit van de nestkast wordt hersteld.
- 9 De start van de sloopwerkzaamheden worden buiten de kwetsbare periode (broedseizoen) van de gierzwaluw uitgevoerd. Het broedseizoen van de gierzwaluw loopt grofweg van half april tot half augustus. Door meteorologische omstandigheden kan dit echter afwijken. Een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw (zie vs. 4) dient, voorafgaand aan de werkzaamheden, vast te stellen dat de gierzwaluw niet meer aanwezig is. Indien blijkt dat de soort nog aanwezig is, dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot de gierzwaluw het plangebied en het nest heeft verlaten. Hiervan dient verslag te worden gedaan in het logboek (vs. 2 + 3).
- 10 Om de ingebruikname van de tijdelijke en de permanente alternatieven te bevorderen, dienen nabij deze nestlocaties op een doelmatige wijze (vast te stellen door een ecologische deskundige) lokgeluiden afgespeeld te worden gedurende het eerstvolgende broedseizoen. Deze geluiden dienen de volgende perioden en momenten afgespeeld te worden:
 - van 23 april tot en met 8 mei één á twee uur lang tussen zonsopkomst tot circa drie uur daarna en;
 - één á twee uur tussen 18.00 uur en zonsondergang en;
 - van 5 juni tot en met 3 augustus één á twee uur lang tussen 06.30 en 11.00 uur en;
 - tussen 18.00 uur en zonsondergang.
- 11 Als permanente compensatie voor de gierzwaluw worden in de nieuwe woonwijk op negen kopgevels ieder een cluster van vijf inbouwstenen (type IB GZ 03) ingebouwd. In totaal zijn dit 45 stuks. Deze permanente nestkasten worden niet opgehangen in de volle zon, maar op het noorden met voldoende valruimte van minimaal 4 á 5 meter met een goede aanvliegroute zonder obstakels. De permanente nestplaatsen moeten voor de gierzwaluw functioneel zijn. De controle en de beoordeling hiervan dient in ieder geval jaarlijks te worden meegenomen met de periodieke onderhoudscontrole van de woningen door de woningcorporatie.
- 12 De in voorschrift 10 genoemde geluiden dienen met tussenpozen te worden afgespeeld, dat wil zeggen dat na iedere opname die wordt gebruikt tenminste een minuut stilte wordt ingelast (zie ook: <http://gierzwaluwbescherming.nl/downloads/geluiden/>). Voorts dienen de geluiden op een afstand van 50 tot 60 hoorbaar zijn.

- 13 Het in voorschrift 10 genoemde loggeluid dient te worden uitgeschakeld, zodra een nieuw broedgeval is geconstateerd op een (nieuwe) locatie binnen de in voorschrift 11 genoemde afstand
- 14 De permanente voorzieningen dienen te allen tijde beschikbaar en bereikbaar te zijn. Tijdens de periodieke onderhoudscontrole, minimaal eens per jaar, dienen de voorzieningen gecontroleerd en beoordeeld te worden. Indien blijkt dat de voorzieningen niet meer kunnen fungeren als nestplaats, dient dit terstond hersteld te worden.
- 15 De effectiviteit van de permanente maatregelen dient gedurende drie jaar te worden gemonitord. Uit deze monitoring moet blijken of de gierzwaluw gebruik maakt van van de aangebrachte voorzieningen. De resultaten van deze monitoring dienen jaarlijks voor 1 februari te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst [Zuid-Holland-Zuid](#) (zie vs. 1). Het monitoringsplan bevat minimaal de volgende zaken:
 - monitoringsresultaten en onderzoeksinspanning;
 - voorstel inzake eventuele extra inzet van maatregelen indien verwachte bezetting uitblijft dan wel een ecologisch inhoudelijke motivering waarom dit niet is toe te rekenen aan de geschiktheid van de verblijfplaatsen.
- 16 De tijdelijke en de permanente alternatieven mogen verwijderd worden na afloop van de monitoring indien duidelijk blijkt, dat het uitblijven van bezetting niet is toe te rekenen aan de geschiktheid van de permanente alternatieven. Indien de tijdelijke alternatieven zijn bezet door de gierzwaluw in plaats van de permanente voorzieningen, dan dient ontheffinghouder aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid een plan van aanpak ter goedkeuring te overleggen waarin wordt aangegeven op welke zorgvuldige wijze het gebruik van de tijdelijke alternatieven wordt afgebouwd ten einde de dieren alsnog te stimuleren om de permanente voorzieningen te betrekken.

Huismus

- 17 De nesten van de huismus dienen conform het Kennisdocument Huismus (BIJ12, juli 2017) ongeschikt te worden gemaakt onder begeleiding van de ecologisch deskundige (zie vs. 4) Het ongeschikt maken dient buiten de broedperiode mei-juni en niet tijdens perioden van aanhoudende vorst (minimaal 5 dagen). Hiervan dient verslag te worden gedaan in het logboek (vs. 3).
- 18 In de definitieve situatie worden in totaal 30 nestkasten ingemetseld op zes kopgevels van het type NK MU 06. Om de functionele leefomgeving voor de huismus te kunnen borgen na realisatie van de nieuwbouw wordt functioneel groen aangeplant van minimaal 3 meter hoog. De groenblijvende hagen worden nabij de kopgevels aangeplant waar de inbouwstenen voor de huismus zijn ingemetseld, dit dient in het plan van aanpak beschreven te worden (zie vs. 23).
- 19 De tijdelijke nestkasten mogen pas verwijderd worden nadat de permanente voorzieningen zijn aangebracht en een gewenningsperiode van minimaal drie maanden is gehanteerd. De verwijdering dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de huismus (vs.4). Indien blijkt dat de tijdelijke kast in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare broedperiode van de soort (zie vs.15).
- 20 De tijdelijke nestkasten en de permanente inbouwkasten dienen functioneel te zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal 1x per jaar gecontroleerd dienen te worden op de functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de kast hersteld wordt.

Vleermuizen

- 21 De tijdelijke vleermuiskasten voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal 1 x per jaar gecontroleerd dienen te worden op de functionaliteit en dat – indien nodig- de functionaliteit van de vleermuiskast terstond wordt hersteld.
- 22 De tijdelijke vleermuiskasten mogen pas worden verwijderd, minimaal zes maanden na het realiseren van de permanente alternatieven, waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen. De verwijdering dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis (Zie vs. 4). Indien blijkt, dat de tijdelijke vleermuiskast in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden nadat de kast verlaten is. Hiervan dient verslaglegging te worden gedaan in het logboek.
- 23 Vijf dagen na het ongeschikt maken van de bebouwing, vindt een inspectie plaats in het plangebied. Het ongeschikt maken van de 90 woningen en schuren wordt uitgevoerd door middel van een ochtendbezoek door een ecologisch deskundige. De ecooloog geeft aan de hand van de resultaten de locatie aan de uitvoerder wel of niet vrij.
- 24 Uiterlijk drie maanden na de het genomen besluit ontvangen wij een Plan van aanpak met een goed ecologisch onderbouwde uitwerking van het technisch ontwerp m.b.t. de permanente alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger
- 25 Voor de laatvlieger moet een doelmatige tijdelijke voorziening gerealiseerd worden in een nabij gelegen woonblok buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Voor dit woonblok geldt dat een extra strip van 50 cm breed, rondom het gehele woonblok van ruw materiaal (houtbeton, steen, hout), voor de huidige spouw gerealiseerd moet worden waarachter laatvliegers tijdens en na de realisatie in kunnen wegkruipen. Deze maatregel dient twee weken vooraf aan de sloopwerkzaamheden gerealiseerd te zijn. De inzet van een ander middel dan voorgenoemde strip is mogelijk indien goed gemotiveerd kan worden dat deze even doelmatig is. Het alternatief dient uiterlijk twee weken voorafgaand aan de realisatie dit alternatief ter goedkeuring te worden voorgelegd aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1).
- 26 Met betrekking tot de permanente voorzieningen in de nieuwbouw dient voor de laatvlieger in minimaal acht woonblokken gerichte openingen richting het dak en de spouwmuur gerealiseerd worden waardoor de laatvliegers naar binnen kunnen. Deze permanente maatregel is noodzakelijk om de gunstige staat van instandhouding van de laatvlieger te kunnen garanderen. In het Plan van aanpak dient onderbouwd te worden op welke wijze dit wordt uitgevoerd.
- 27 De permanente voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger dienen functioneel te zijn. Deze dienen jaarlijks te worden gecontroleerd en beoordeeld op hun functionaliteit. Indien blijkt dat de voorziening niet meer functioneel is, dient de voorziening terstond te worden hersteld.
- 28 De concrete locaties van de tijdelijke en permanente vleermuiskasten en het type dienen te worden gemeld via <http://vwww.vleermuiskasten.nl/>.
- 29 Eventuele verlichting die wordt gebruikt om de werkzaamheden uit te voeren, dient uitsluitend gericht te zijn op de bouwplaats en dient tussen zonsondergang en zonsopkomst uitgeschakeld te zijn om te voorkomen dat vleermuizen worden verstoord door kunstlicht.
- 30 Als de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor de onderhoudsverplichting. Dit dient contractueel vastgelegd te worden. Hiervan dient melding te worden gedaan aan Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (zie vs. 1)

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 22 februari 2019 hebben wij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. De aanvraag is ingediend namens Poort6 en heeft betrekking op het project 'Planbied: Complex 505 en 508, Gorinchem', gelegen te gemeente Gorinchem. De werkzaamheden betreffen de sloop van 90 eengezinswoningen verdeeld over de woningen aan de Van Zomerenlaan 1-75, D.F. Pauwstraat 2-52 en D.F. Pauwstraat 3-53. Daarnaast bestaande de werkzaamheden uit het verwijderen van aanwezig groen in de tuinen en het realiseren van nieuwbouwwoningen ter plaatse. De aanvraag ziet op de aanwezigheid van individuen en verblijf- en /of voortplantingsplaatsen van de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten of rustplaatsen of het wegnemen van nesten van de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk storen van de gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 september 2019 tot en met 1 september 2024.

Bij de aanvraag is het volgende stuk gevoegd:

- Activiteitenplan huismus, gierzwaluw en vleermuizen, Plangebied: Complex 505 en 508 D.F. Pauwstraat, Gorinchem, rapportkenmerk ER20190313v01, Ecoresult B.V., 22 februari 2019.

Op 17 en 21 juni 2019 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Rapportage Programmastudie D.F. Pauwstraat te Gorinchem, 16.159, BouwhulpGroep, 30 maart 2017;
- Notitie Reactie verzoek aanvullingen ontheffing Wet natuurbescherming plangebied: Van Zomerenlaan 1-75, D.F. Pauwstraat 2-52, 3-53 te Gorinchem, kenmerk NER20190614, Ecoresult, 17 juni 2019;
- Soortgericht onderzoek naar vleermuizen en vogels complex 505 en 508 te Gorinchem, projectcode 20171770, VanderHelm Milieubeheer B.V., 9 november 2018.

Op 23 oktober 2019 hebben wij het volgende rapport ontvangen:

- Notitie Reactie Concept Afwijzing Ontheffing Wet natuurbescherming Plangebied: Van Zomerenlaan 1-75, DF Pauwstraat 2-52, 3-53 te Gorinchem.

Op 18 december 2019 hebben wij een aanvullende notitie op de zienswijze ontvangen:

- Notitie mogelijke herstelopties om tot een positief ontheffingsbesluit te kunnen komen. Ontheffing Wet natuurbescherming Plangebied: Van Zomerendaan 1-75, DF Pauwstraat 2-52,3-53 te Gorinchem.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 28 mei 2019 verzocht om aanvullende gegevens en is de procedure opgeschort.

De procedure is op 21 juni 2019 hervat.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 5 april 2019 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijze

Op 26 september 2019 hebben wij een voornemen tot afwijzing verstuurd. Hierin is de gelegenheid geboden om binnen twee weken te reageren middels een zienswijze. Op 23 oktober 2019 hebben wij een zienswijze ontvangen. Op 18 december 2019 is tevens een aanvullende notitie met passende maatregelen verstrekt.

De zienswijze gaat in op de onderzoeksinspanning naar de aanwezigheid van de huismus in het plangebied. Verder wordt onderbouwd waarom de voorgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn om het negatieve effect op beschermde soorten zoveel mogelijk te beperken. Tenslotte worden het belang en de alternatievenafweging nader onderbouwd. De aanvulling op de zienswijze gaat in op het treffen van extra maatregelen genomen gaan worden die kwalitatief en robuust worden ingevuld voor de gierzwaluw, laatvlieger en de huismus.

Deze aanvulling op de zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag voor de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De gierzwaluw en de huismus zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- opzettelijk nesten of rustplaatsen van de gierzwaluw en de huismus te vernielen of te beschadigen of nesten van de gierzwaluw of de huismus weg te nemen;
- de gierzwaluw en de huismus opzettelijk te storen.

De gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn in het wild levend dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis en de laatvlieger worden tevens genoemd in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Beoordeling

Aanvraag

De initiatiefnemer is voornemens om 90 bestaande woningen in het plangebied te slopen en op dezelfde locatie nieuwbouw te realiseren. Hierbij wordt ook al het aanwezige groen en alle schuren in de tuinen verwijderd. De nieuwbouw gaat plaatsvinden in 2020.

Overtreding verbodsbepalingen

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2018 onderzoek plaatsgevonden naar de functie van het plangebied voor beschermde soorten. Hierbij zijn er ten opzichte van het Vleermuisprotocol 2017 extra bezoeken gebracht om het onderzoeksgebied goed te kunnen bezien. Het onderzoek naar de gierzwaluw is uitgevoerd conform het Kennisdocument gierzwaluw (BIJ12, juli 2017). Nu de onderzoeken conform / in lijn met de geldende protocollen zijn uitgevoerd, zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest voor wat betreft deze soorten.

De veldbezoeken ten behoeve van de huismus zijn beide 's middags uitgevoerd. De piek van de activiteit van de huismus rond zijn nestlocatie is echter gelegen tussen één à twee uur na zonsopkomst en tussen één à twee uur voor zonsondergang. Hiermee zijn de veldbezoeken op suboptimale tijdstippen uitgevoerd. In de zienswijze is niet nader onderbouwd waarom de veldbezoeken voldoende inzicht hebben gegeven. Het inventariseren van de huismus in de middag is mogelijk, maar niet is onderbouwd op welke manier is uitgesloten dat er nestlocaties van de huismus kunnen zijn gemist. Hierdoor is niet uit te sluiten dat er nestlocaties van de huismus kunnen zijn gemist. Door extra maatregelen te treffen in de uitvoering wordt deze onzekerheid alsnog ondervangen (zie staat van instandhouding).

Gierzwaluw

De gierzwaluw is in het plangebied aangetroffen. Er zijn negen nestlocaties van de soort vastgesteld aan de D.F. Pauwstraat 13, 14, 26, 27, 36 en 38. Als gevolg van de sloopwerkzaamheden gaan deze nestlocaties verloren. Hierbij worden de aanwezige individuen van de gierzwaluw opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals opgenomen in artikel 3.1, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Huismus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee nesten van de soort vastgesteld onder de pannenrand aan de zuidkant van de woning aan de D.F. Pauwstraat 26 en de D.F. Pauwstraat 14. Omdat de veldbezoeken op suboptimale tijdstippen zijn uitgevoerd, is het aannemelijk dat er sprake is van een onderschatting van het werkelijke aantal nestlocaties van de huismus binnen het plangebied. Er is onvoldoende onderbouwing geleverd waaruit blijkt dat het uitgevoerde onderzoek voldoende representatieve resultaten geeft over het aantal nestplaatsen. In de handleiding broedvogelmonitoring van SOVON wordt uitgegaan van een ochtendbezoek omdat de zang en activiteit van de huismus op dat moment het grootst is. Dit is ook in lijn met wetenschappelijke literatuur (De Laet et al. 2011²) en het Kennisdocument Huismus (BIJ12, versie 1, juli 2017) waarin wordt gesteld (pag. 6 en 19): *Huismussen zijn in tegenstelling tot veel andere vogels 's ochtends rond zonsopkomst nog niet erg actief met zingen, wel 1-2 uur na zonsopkomst; aan het eind van de morgen neemt de zangactiviteit weer af. (...) De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden: Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst en 1 à 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend).*

Als gevolg van de uit te voeren werkzaamheden gaan ten minste twee nestlocaties van de huismus verloren. Hierbij worden de aanwezige individuen van de huismus opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals opgenomen in artikel 3.1, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee zomerverblijfplaatsen en drie paarverblijfplaatsen van de soort vastgesteld. Er kan vanuit worden gegaan dat deze verblijfplaatsen tevens fungeren als winterverblijfplaatsen gedurende milde winters voor één of enkele individuen van de soort. Door de voorgenomen sloopwerkzaamheden gaan deze vijf verblijfplaatsen verloren. Hierbij worden de aanwezige individuen van de gewone dwergvleermuis opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er is een paarverblijfplaats van de soort vastgesteld in de woning aan de D.F. Pauwstraat 15. Er kan vanuit gegaan worden dat deze paarverblijfplaats tevens een functie heeft als winterverblijfplaats gedurende milde winters voor één of enkele individuen van de soort. Als gevolg van de sloopwerkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren. Hierbij worden de aanwezige individuen van de ruige dwergvleermuis opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Laatvlieger

De laatvlieger is in het plangebied aangetroffen. Er is een zomerverblijfplaats van minimaal drie individuen van de soort vastgesteld in de woning aan de D.F. Pauwstraat 15, onder de dakpannen naast de schoorsteen. De laatvlieger kan hierdoor het gehele woonblok gebruiken, waardoor er vanuit gegaan wordt dat de zomerverblijfplaats – gezien de fysieke kenmerken van het pand – geschikt is voor maximaal van 15 individuen. Deze soort is namelijk in tegenstelling tot ruige- en gewone dwergvleermuis lastig waar te nemen wat maakt dat zekerheidshalve van deze worst-case aanname dient te worden uitgegaan. Als gevolg van de voorgenomen sloopwerkzaamheden gaat deze zomerverblijfplaats verloren. Hierbij worden de aanwezige individuen van de soort opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecooloog met kennis van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

² De Laet, J., Peach, W.J. & J.D. Summers-Smith. 2011. Protocol for censusing urban sparrows. In: British Birds 104, May 2011, pag. 255–260

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger tot een minimum te beperken worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in hoofdstuk 5 van het rapport 'Activiteitenplan huismus, gierzwaluwen en vleermuizen, Plangebied: Complex 505 en 508 D.F. Pauwstraat, Gorinchem' van 22 februari 2019 en zoals beschreven in de aanvullende informatie van 17 juni 2019. Daarnaast ook aanvullende informatie die is verkregen op 23 oktober 2019 vanuit de zienswijze in de notitie 'Reactie Concept Afwijzing Ontheffing Wet natuurbescherming Plangebied: Van Zomerendaan 1-75, DF Pauwstraat 2-53, 3-53 te Gorinchem' en de aanvullende zienswijze in 'Notitie mogelijke herstelopties om tot een positief ontheffingsbesluit te kunnen komen' van 18 december 2019. In hoofdlijnen zijn de maatregelen als volgt:

- De nieuwbouw wordt zodanig gebouwd dat de spouwmuren geschikt en toegankelijk zijn voor vleermuizen huismussen en gierzwaluwen. Hiermee wordt zoveel mogelijk de huidige situatie nagebootst. Ook worden nestvoorzieningen ingemetseld en leefgebied gecreëerd.
- De sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd buiten de periode dat de laatvlieger, huismus en de gierzwaluw gebruik maken van de woningen.
- Voorafgaand aan de sloop worden de woonblokken ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen en beschermde vogels in de bebouwing aanwezig zijn gedurende de uitvoering.

Staat van instandhouding

Gierzwaluw

De negen aanwezige nestlocaties van de gierzwaluw gaan bij de voorgenomen sloop werkzaamheden permanent verloren. De gierzwaluw is honkvast, waardoor op verschillende wijze is getracht de ingebruikname van de alternatieve nestplaatsen te vergroten. Op 14 januari 2019 zijn 45 stuks houtbetonnen gierzwaluwnestkasten opgehangen verspreid binnen 200 meter van het plangebied maar buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. De nestkasten van de gierzwaluw worden geclusterd in groepjes van vijf over verschillende gevels opgehangen op schaduwrijke locaties (noord- en oostgevel), waardoor de kans is vergroot dat er in ieder geval een aantal nestkasten geschikt bevonden worden. De tijdelijke verblijfplaatsen moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de nestkasten minimaal één keer per jaar moeten worden gecontroleerd op de functie waarvoor ze zijn aangebracht. Dit dient plaats te vinden buiten de kwetsbare broedperiode van de soort. Het broedseizoen van de gierzwaluw loopt grofweg van half april tot half augustus. Indien blijkt dat de nestkasten niet meer functioneel zijn, dient er voor gezorgd te worden dat de nestkast weer functioneel is. Wij hebben dit in voorschrift 8 opgenomen.

De omgeving van het plangebied is niet meegenomen in het onderzoek, waardoor niet bekend is hoe groot de lokale populatie gierzwaluwen is. In de straten ten oosten van de Van Zomerendaan is één nestplaats bekend. Echter ontbreekt informatie over de locatie van het nest van dit koppel. De populatie in de omgeving van het plangebied is geen grote populatie. In het centrum van Gorinchem is een populatie van circa 90 broedparen aanwezig. Aangezien de woningen van de negen broedplaatsen van de gierzwaluw gesloopt worden, kunnen de gierzwaluwen, niet zoals bij renovatie wel het geval kan zijn, eindelijk blijven proberen om het oude nest te betreden.

De voorgenomen sloopwerkzaamheden worden buiten de kwetsbare periode (broedseizoen) van de gierzwaluw uitgevoerd. Door meteorologische omstandigheden kan dit echter afwijken. Een ecologische deskundige op het gebied van de gierzwaluw dient, voorafgaand aan de werkzaamheden, vast te stellen dat de gierzwaluw niet meer aanwezig is. Indien blijkt dat de soort nog aanwezig is, dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot de gierzwaluw het plangebied en het nest heeft verlaten. Wij hebben dit in voorschrift 9 opgenomen.

Om de ingebruikname van de tijdelijke en de permanente alternatieven te bevorderen, hebben wij aanvullende voorschriften gesteld. Conform voorschrift 10 dienen nabij deze nestlocaties lokgeluiden afgespeeld te worden. Deze geluiden dienen conform de aanbevelingen van de gierzwaluwstichting op de volgende perioden en momenten te worden afgespeeld: van (1) van 23 april tot en met 8 mei één á twee uur lang tussen zonsopkomst tot circa drie uur daarna en één á twee uur tussen 18.00 uur en zonsondergang en (2) van 5 juni tot en met 3 augustus één á twee uur lang tussen 06.30 en 11.00 uur en tussen 18.00 uur en zonsondergang. Zodra wordt geconstateerd dat er gierzwaluwen zijn gaan broeden op een nieuwe locatie (aangeboden alternatief of een andere bestaande locatie dicht in de buurt), dient het lokgeluid daarom te worden uitgezet. De geluiden dienen met tussenpozen te worden afgespeeld, dat wil zeggen dat na iedere opname tenminste een minuut stilte wordt ingelast. Voorts dienen de geluiden op een afstand van 50 tot 60 meter te horen zijn. Wij hebben het vorenstaande in voorschrift 10 geborgd.

Als permanente compensatie voor de gierzwaluw worden in de nieuwe woonwijk op negen kopgevels elk vijf inbouwstenen (type IB GZ 03) ingebouwd. In totaal zijn dit 45 stuks. Deze permanente nestkasten worden niet opgehangen in de volle zon, maar op het noorden met voldoende valruimte van minimaal 4 a 5 meter. Daarnaast hebben de nestkasten een goede aanvliegroute zonder obstakels. Gelet op de specificaties van de permanente voorzieningen en de plaatsing hiervan, achten wij dit voldoende effectief. De permanente nestplaatsen moeten voor de gierzwaluw functioneel zijn. Gebreken en belemmeringen dienen terstond te worden hersteld. De controle en de beoordeling hiervan dient in ieder geval jaarlijks te worden meegenomen met de periodieke onderhoudscontrole van de woningen door de woningcorporatie. Wij hebben dit in voorschrift 11 opgenomen.

Het geluid van de gierzwaluw moet met tussenpozen afgespeeld worden. Om de gierzwaluw te lokken. Dat wil zeggen dat na iedere opname die wordt gebruikt tenminste een minuut stilte wordt ingelast (zie ook: <http://gierzwaluwbescherming.nl/downloads/geluiden/>). Belangrijk is dat het geluid dat afgespeeld wordt op een afstand van 50 tot 60 meter te horen dient te zijn. Wij hebben dit in voorschrift 12 opgenomen. Echter zodra een nieuw broedgeval bekend is op een (nieuwe) locatie binnen de 200 meter moet het lokgeluid worden uitgezet. Wij hebben dit in voorschrift 13 opgenomen.

Tijdens de periodieke onderhoudscontrole, minimaal eens per jaar, moeten de permanente voorzieningen gecontroleerd en beoordeeld te worden op de huidige staat. Indien blijkt dat de voorzieningen niet meer kunnen fungeren als nestplaats, is het van belang dat dit zorgvuldig hersteld wordt. Het controleren dient uitgevoerd te worden buiten de broedperiode van de gierzwaluw. Wij hebben deze aanvulling in voorschrift 14 opgenomen.

Vanwege het belang van het plangebied voor de gierzwaluw en het ontbreken van waarnemingen van de soort in de omgeving dient de ingebruikname van de permanente alternatieven te worden gemonitord. Deze monitoring dient ten minste drie jaar te worden uitgevoerd. Uit de monitoring moet blijken of de permanente alternatieven in gebruik worden genomen en dat een eventueel uitblijven van de bezetting niet is toe te rekenen aan de geschiktheid van de verblijfplaats dan wel een nog nadere optimalisatie daarvan. Dit hebben wij in de ontheffing opgenomen onder voorschrift 15.

Niet bekend is of de tijdelijke alternatieven na oplevering van de nieuwbouw verwijderd worden. Daarom hebben wij hiervoor nadere randvoorwaarden gesteld in voorschrift 16.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de sloop en nieuwbouwwerkzaamheden niet leiden tot een verslechtering van de instandhouding van de gierzwaluw.

Huismus

Het onderzoek naar de aanwezigheid van de huismus binnen het plangebied is tijdens suboptimale momenten uitgevoerd waardoor niet valt uit te sluiten dat er nesten kunnen zijn gemist. In ieder geval gaan door de voorgenomen sloop en nieuwbouw minimaal twee nesten van de soort verloren. Om te voorzien in een mogelijke onderschatting, wordt er in de zienswijze vanuit gegaan dat door de voorgenomen sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden in totaal vier nesten van de huismus gaan verdwijnen. Ter mitigatie van deze nestlocaties zijn op 14 januari 2019 vier nestkasten opgehangen en vóór maart 2020 worden nogmaals vier tijdelijke nestkasten opgehangen van het type NK MU 06. Door de nestkasten in noordoostelijke en noordwestelijke windrichting te plaatsen wordt oververhitting binnen deze alternatieve voorzieningen voorkomen. De hoogte waarop deze nestkasten zijn geplaatst is vergelijkbaar met de huidige nesten. De huismus is een soort die betrekkelijk makkelijk een alternatieve verblijfplaats in gebruik neemt als de omgeving geschikt leefgebied vormt. Dit betekent dat er voldoende dekking op zeer korte afstand van de verblijfplaats aanwezig moet zijn, maar ook voldoende voedselbronnen, water en gelegenheid om een zandbad te nemen. Voor de vier nestkasten die zijn geplaatst in 2019 is hieraan voldaan. De vier nestkasten zijn bij een bestaande kolonie in de nabije omgeving van het plangebied verspreid gerealiseerd. De overige vier tijdelijke nestkasten dienen eveneens bij de bestaande kolonie opgehangen te worden.

De sloopwerkzaamheden en de verwijdering van alle begroeiing in de tuinen worden daarnaast buiten de broedperiode uitgevoerd. Voordat de sloopwerkzaamheden starten worden de huidige nesten ongeschikt gemaakt onder begeleiding van een ecologische deskundige. Indien de nesten van de huismus reeds in gebruik zijn genomen, vanwege kou, het broedseizoen of overige kwetsbare periode, dient het ongeschikt maken (conform het Kennisdocument Huismus, BIJ12, juli 2017), plaats te vinden nadat de betreffende exemplaren van de huismus de nestlocatie hebben verlaten. Dit hebben wij vastgelegd in voorschrift 17.

In de toekomstige situatie worden in het plangebied 12 nieuwe woonblokken inclusief tuinen gerealiseerd. In de definitieve situatie worden op zes kopgevels vijf nestenkasten voor huismussen gerealiseerd. In totaal worden in de kopgevels 30 stuks nestkasten van het type NK MU 06 ingebouwd. Om het plangebied na realisatie van de nieuwbouw gelijk als functionele leefomgeving voor de huismus te kunnen dienen wordt in de definitieve situatie functioneel groen aangeplant, zoals groenblijvers en hagen, van minimaal 3 meter hoog. De groenblijvende hagen worden nabij de kopgevels aangeplant waar de inbouwstenen voor de huismus zijn ingemetseld. Wij hebben dit in voorschrift 18 opgenomen.

De tijdelijke nestkasten mogen pas verwijderd worden nadat de permanente voorzieningen zijn aangebracht en een minimale gewenningsperiode van drie maanden is gehanteerd. De verwijdering dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de huismus. Indien blijkt dat de tijdelijke nestkast in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de soort, zoals geborgd in voorschrift 19.

De tijdelijke nestkasten en de permanente inbouwkasten dienen functioneel te zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. De schoonmaak van de nestkasten moet buiten het broedseizoen plaatsvinden, buiten de periode 1 februari - 15 september. Ter aanscherping hebben wij opgenomen dat de voorzieningen jaarlijks gecontroleerd dienen te worden op de functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de nestkast hersteld wordt, zie voorschrift 20. Door deze controle wordt de geschiktheid van de alternatieve voorzieningen geborgd op de langere termijn.

Er worden voldoende tijdelijke en permanente voorzieningen getroffen, waardoor er te allen tijde uitwijkmogelijkheden qua nestlocatie, binnen het huidige functionele leefgebied van deze populatie van de huismus, aanwezig blijven. Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de voorgenomen sloop en nieuwbouw niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de huismus.

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

Als gevolg van de sloopwerkzaamheden gaan de aanwezige zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis verloren. Op 14 januari 2019 zijn 24 tijdelijke vleermuiskasten opgehangen aan bebouwing binnen een afstand van tweehonderd meter van de huidige verblijfplaatsen. Hiermee wordt voldoende gewenningstijd geboden om de aanwezige individuen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis de tijdelijke vleermuiskasten te laten ontdekken voordat de huidige verblijfplaatsen worden aangetast. De vleermuiskasten voldoen als alternatieve zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Belangrijk is dat de tijdelijke vleermuiskasten voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis minimaal 1x per jaar gecontroleerd wordt op de functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de vleermuiskast wordt hersteld om de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis te garanderen. Wij hebben dit in voorschrift 21 opgenomen.

Als de temperatuur daalt, bieden de vleermuiskasten niet een alternatief dat overeenkomt met datgene wat verloren gaat voor wat betreft de winterverblijffunctie. In de omgeving van het plangebied zijn soortgelijke woningen aanwezig welke niet zijn nageïsoleerd. Hiermee zijn uitwijkmogelijkheden voor de gewone dwergvleermuis beschikbaar tot de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd. De ruige dwergvleermuis lijkt lagere temperaturen te kunnen verdragen en brengt zachte winters ook door in vleermuiskasten met weinig bufferwaarde. Hiermee kunnen de tijdelijke vleermuiskasten fungeren als alternatieve paar- en winterverblijfplaats tot de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd.

De tijdelijke vleermuiskasten mogen pas worden verwijderd, minimaal zes maanden na het realiseren van de permanente alternatieven, waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen. De verwijdering dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Indien blijkt dat de tijdelijke vleermuiskast in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis en de ruide dwergvleermuis. Wij hebben dit in voorschrift 22 opgenomen.

Het ongeschikt maken van de bebouwing vindt plaats onder begeleiding van een ecooloog. Vijf dagen na het ongeschikt maken van de 90 woningen en schuren in het plangebied wordt door de ecooloog een ochtendbezoek uitgevoerd ter controle of er geen zwermgedrag of invliegende vleermuizen zijn waargenomen. De ecooloog geeft aan de hand van de resultaten de locatie aan de uitvoerder wel of niet vrij. Wij hebben dit in voorschrift 23 opgenomen.

In 12 nieuwe woonblokken worden 20 permanente voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis en vier permanente voorzieningen voor de ruige dwergvleermuis gerealiseerd. Er is nog geen definitief ontwerp voor de nieuwbouw opgesteld, maar er worden in ieder geval inbouwstenen van het type Vivara IB VL 01 opgenomen die gerealiseerd worden op de kopgevels waarop de meeste zonuren staan. Dit type alternatieve voorziening biedt een alternatief voor datgene wat verloren gaat, mits deze op de juiste manier worden geplaatst. De exacte locaties en het tijdstip waarop de permanente maatregelen worden gerealiseerd, zijn nog niet bekend. Dit wordt in nader overleg tussen de initiatiefnemer en de deskundige bepaald. Uiterlijk drie maanden na de het genomen besluit ontvangen wij een Plan van aanpak met een goed ecologisch onderbouwde uitwerking van het technisch ontwerp m.b.t. de permanente alternatieve verblijfplaatsen. Wij hebben dit in voorschrift 24 opgenomen.

Het verlies van twee zomerverblijfplaatsen en drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en één paar- en winterverblijfplaats heeft niet direct een negatief effect op de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de sloopwerkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Laatvlieger

Verblijfplaatsen van de laatvlieger bevinden zich buiten de winter doorgaans in gebouwen met spouwmuren, onder dakpannen, achter gevelbekleding of op ongebruikte ruimtes en zolders. Door de voorgenomen sloopwerkzaamheden gaat een zomerverblijfplaats van de laatvlieger verloren. Er zijn tijdens het onderzoek drie uitvliegende dieren waargenomen. Gezien het feit dat de stijl van de te slopen woningen overal hetzelfde is, het een vrij lastige waar te nemen soort betreft en gezien de plek van de waarnemingen en de fysieke kenmerken van het pand waarin meer potentiële verblijfsmogelijkheden kunnen zitten, moet hier in voorliggend geval redelijkerwijs uitgegaan worden dat het gaat om een zomerverblijfplaats van circa 15 exemplaren. Deze opwaardering wordt onderbouwd doordat de trefkans van deze soort minimaal is, er veel wisselingen van individuen per verblijfplaats aanwezig is en de laatvlieger veel eisen stelt aan zijn verblijfplaats.

Conform het activiteitenplan moet de laatvlieger als tijdelijke uitwijkmogelijkheid gebruik maken van vier tijdelijke vleermuiskasten die op 14 januari 2019 zijn opgehangen. In de zienswijze wordt aangegeven dat nog eens vier extra vleermuiskasten opgehangen worden voor februari 2020. De laatvlieger is in heel Europa zelden in vleermuiskasten aangetroffen. Als laatvliegers in vleermuiskasten worden waargenomen gaat het enkel hier om een individuele en tijdelijke rustplaatsen. Standaard vleermuiskasten als alternatief voor de laatvlieger worden dan ook als ongeschikt beschouwd. Er zijn gelijksoortige woningen in de omgeving aanwezig, maar het is niet bekend en ook niet onderbouwd of deze woningen geschikt zijn als verblijfplaats voor de laatvlieger. Op grond van het bovenstaande, hebben wij nadere eisen gesteld in voorschrift 25. om de staat van instandhouding van de laatvlieger te kunnen garanderen. Er dient een tijdelijk alternatief ten tijde van de werkzaamheden beschikbaar te zijn om als zomerverblijfplaats voor de laatvlieger te dienen. Door voorafgaand aan de voorgenomen sloop en nieuwbouw één woonblok, net buiten de invloed van de werkzaamheden, in zijn geheel te voorzien van een strip/ boeiboord (of een andere vergelijkbare voorziening van houtbeton / steen/ hout) wordt de gunstige staat van instandhouding van de laatvlieger tijdens de bouw geborgd. Deze strip wordt aan de buitenzijde van de gevel over de gehele lengte en rondom gerealiseerd en heeft een breedte van minimaal 50 cm. Deze strip lijkt op een dubbele spouw (de ruimte tussen de strip en de buitenzijde gevel is tussen 3 tot 5 cm), waardoor voldoende alternatieve mogelijkheden worden gerealiseerd voor een zomerverblijfplaats van minimaal 15 exemplaren ten tijde van de werkzaamheden en om het verlies van de huidige verblijfplaats tijdelijk te mitigeren. Voor zover bekend, is deze toepassing voldoende effectief gebleken in vergelijkbare situaties. Uiterlijk twee weken vooraf aan de sloopwerkzaamheden ontvangen wij een plan van aanpak met de uitwerking van de realisatie van de strip.

De nieuwbouw moet voorzien worden van permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen om de staat van instandhouding te kunnen garanderen. De laatvlieger is een conservatieve soort en heeft de voorkeur voor oudere gebouwen. Het kan dan ook jaren duren voordat de aangeboden voorzieningen in gebruik genomen worden door de soort. Met betrekking tot de permanente situatie wordt in de zienswijze voorgesteld om in de nieuwbouw bij vier kopgevels (voornamelijk zuidgevels en noordgevels voor voldoende zonbeschijning) een luchtspouw van vijf cm breed met openstootvoegen van drie centimeter te realiseren. De kopgevels hebben minimaal een vrije aanvliegroute. In totaal dienen voor acht woonblokken de kopgevels geschikt gemaakt te worden op dezelfde wijze als de permanente maatregel voor de laatvlieger.

In de zienswijze is mede opgenomen dat het gehele dakvlak en de luchtspouw bereikbaar wordt voor de laatvlieger. Dit wordt gerealiseerd via dakpannen en de dakrand. Belangrijk hierbij is dat de kopgevels van de woonblokken toegankelijk worden gehouden. Een aandachtspunt is dat de laatvlieger door deze openingen ook moet kunnen doorkruipen tot aan de afvoer van verschillende warmtebronnen (bv een schoorsteen, ketel en andere warmtegeleidende leidingen). Hoe deze constructie er precies uit komt te zien, is in de aanvraag en/ of zienswijze niet inzichtelijk gemaakt. Het isolatiemateriaal moet echter worden afgedekt met ruw (niet irriterend) materiaal, bv damp werende doeken. Daarmee is het van belang de nieuwe situatie zoveel mogelijk overeen te laten komen met de huidige situatie. Uiterlijk drie maanden na de het genomen besluit ontvangen wij een Plan van aanpak met een goed ecologisch onderbouwde uitwerking

van het technisch ontwerp m.b.t. de permanente alternatieve verblijfplaatsen. Hierin zijn de permanente maatregelen (of een andere vergelijkbare voorziening) met betrekking tot de nieuwbouw voor de laatvlieger zorgvuldig uitgewerkt. Wij hebben dit in voorschrift 26 opgenomen.

De sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd buiten de periode dat de laatvlieger gebruikt maakt van de woningen. Voorafgaand aan de sloop worden de 90 woningen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er dieren worden gedood of verwond. Alle werkzaamheden die betrekking hebben op vleermuizen, huismus en de gierzwaluw dienden door een ecooloog te worden vastgelegd in een logboek. In dit logboek staan de risico's beschreven en de aanpak inclusief foto's om er voor te zorgen dat geen nadelige effecten optreden. Wij hebben dit in voorschrift 22 opgenomen.

Voor de lange termijn worden er voldoende alternatieven in het plangebied gerealiseerd dan wel beschikbaar in de oude overgebleven bebouwing en beschikbare ruimte in de omliggende woonblokken. Voor de tussenliggende periode zijn er aantoonbaar uitwijkmogelijkheden voorhanden zoals het naastgelegen woonblok met permanente strip op de buitengevel. Het is daarmee aannemelijk dat de laatvlieger in het plangebied aanwezig blijft. De gunstige staat van instandhouding van de laatvlieger is dan ook gegarandeerd.

Conclusie vleermuizen

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de voorgenomen sloop en nieuwbouw niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn, waardoor de zorgvuldige uitvoering van het werk is gegarandeerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Het gaat om naoorlogse woningen uit de jaren 1950-1980. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot. Slecht geïsoleerde gebouwen zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Het huidige energielabel van de locatie is laag. Na nieuwbouw zullen de woningen een hoger energielabel krijgen. Hiermee draagt de voorgenomen renovatie bij aan de doelstellingen uit het Energie- en klimaatakkoord.

Volksgezondheid of de openbare veiligheid

De woningen waar de aanvraag op ziet zijn gebouwd in de jaren '50 en verkeren in slechte staat. De woningen hebben door de verouderde installaties en de niet geïsoleerde bouwdelen een slecht energielabel, veelal label F. Er is veel onderzoek gedaan naar de bouwtechnische kwaliteit van de woningen, die op veel punten niet voldoet. Het betreft samenvattend verouderde woningen zonder mechanische ventilatie, verouderde verwarmingsinstallaties, een vochtig en ongezond binnenklimaat, matige kwaliteit van diverse bouwdelen, zoals slechte kozijnen, niet geïsoleerde gevels, niet geïsoleerde houten vloeren, in verhouding nog veel enkele beglazing, etc. Ook zijn de woningen zeer gehorig, de kwaliteit voldoet bij lange na niet aan de huidige eisen van het bouwbesluit. De woningen zijn zeer klein en de nieuwbouwkwaliteit volgens het huidige bouwbesluit wordt lang niet op alle aspecten behaald. Er is sprake van verzakking waardoor hemelwaterafvoeren scheuren. De waterhuishouding is slecht, waardoor de trottoirs scheuren en kruipruimtes van de woningen onder water staan. De houten vloeren bevatten houtworm waardoor deze kwetsbaar worden om te belopen. Een aantal vloeren zijn al verwijderd omdat hier personen doorheen zijn gezakt of dit risico aanwezig was. De woningen staan leeg en zijn dichtgespijkerd. Hierdoor is vandalisme een groot probleem in het plangebied.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de belangen 'volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger, die als gevolg van de uitvoering van het project kunnen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek vanwege de voorgenomen sloop van totaal 90 eengezinswoningen verdeeld over de woningen aan de Van Zomerendaan 1-75, D.F. Pauwstraat 2-52 en D.F. Pauwstraat 3-53 in Gorinchem. Er is overwogen om de bebouwing in het plangebied te renoveren. De huidige woningen hebben door de verouderde installaties en de niet geïsoleerde bouwdelen een slecht energielabel, veelal label F. Daarnaast is er sprake, met name bij de duplexwoningen, van het niet voldoen aan de huidige eisen van de brandveiligheid. Renovatie oplossingen bieden een verbetering voor diverse aspecten maar het totale eindresultaat is suboptimaal en ook niet haalbaar. De kosten per eengezinswoning zijn erg hoog en voor hetzelfde bedrag kan een geheel nieuwe en ruimere woning conform het huidige bouwbesluit worden gerealiseerd. Nieuwbouw geeft kansen om ook de leefomgeving aan te passen. Hiermee ontstaat mede ruimte voor biodiversiteit, groen, water, lucht en ruimte. Ook is sprake van asbest in de woningen en schimmelvorming.

De huidige nesten en verblijfplaatsen worden door de noodzakelijke nieuwbouw aangetast maar in de toekomstige nieuwbouw wordt voldoende permanente alternatieve gerealiseerd. Deze toegepaste werkwijze is afgestemd op de beschermde soorten waarop voorliggend besluit ziet (zie maatregelen en staat van instandhouding)

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er voldoende is aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zoveel mogelijk voorkomen.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.